

БОШ
БЕОГРАДСКА
ОТВОРЕНА
ШКОЛА

Овај пројекат финансира
Европска унија

**#ЕУ
ЗА ТЕБЕ**

ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА У СПОРТУ
И СПОРТСКИМ АКТИВНОСТИМА
- предлог -

јун 2023. године

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗА ЛУДСКА И МАЊИНСКА ПРАВА
И ДРУШТВЕНИ ДИАЛОГ

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ

УНИВЕРЗИТЕТ
БЕОГРАДУ

**OLOF PALME
INTERNATIONAL
CENTER**

О пројекту

[Ужички центар за права](#) детета (УЦПД) је у сарадњи са Министарством спорта иницирао процес израде и креирао нацрт *Посебног протокола за заштиту деце од насиља у спорту и спортским активностима*, који произилази из [Општег протокола за заштиту деце од насиља](#), усвојеног од стране Владе Републике Србије почетком 2022. године и изради *Приручника за примену Посебног протокола*. Активности се одвијају кроз пројекат „Подршка сектору спорта у превенцији и заштити деце од насиља“ који реализује Ужички центар за права детета. Пројекат се реализује уз подршку Европске уније у оквиру програма [„Дијалог промена“](#) којим координира Београдска отворена школа, а у партнерству са Министарством за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Републичким секретаријатом за јавне политике Владе Републике Србије, Универзитетом у Београду и Међународним центром Олоф Палме.

У креирању садржаја докумената учествовале су: Марија Петровић, адвокатика и експерткиња у области превенције и заштите деце од насиља; Биљана Лајовић, психолог спец., дугогодишња координаторка Јединице за заштиту од насиља у Министарству просвете, консултанткиња за заштиту деце и младих од насиља; др Јелена Жунић Цицварић, директорка програма Ужичког центра за права детета. Менторску и консултантску подршку у процесу рада пружале су проф. др Бранка Савовић и проф. др Сандра Раденовић са Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду.

Захваљујемо се Министарству спорта, спортским савезима¹, клубовима, Факултету спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, МОДС-у, НАРНС-у, другим организацијама цивилног друштва, као и појединцима који су учешћем у активностима и конструктивним коментарима допринели квалитету овог документа.

Контекст

Пројекат је осмишљен као наставак активности започетим током 2010. и 2011. године у циљу изградње система заштите деце од насиља у спорту и спортским активностима. Тада је у оквиру пројекта Центра за права детета „Превенција и заштита деце у спорту“, подржаном од стране Европске уније, радна група креирала модел протокола за заштиту деце од насиља у спорту и спортским активностима, у складу са тада важећим Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања. Радна група издејствовала је улазак у текст новог Закона о спорту одредбу којом се деци гарантује заштита од насиља у спорту. Чланови радне групе били су Марија Петровић и Биљана Лајовић; неколико виђених спортских радника: пок. Ненад Манојловић и Дане Корица; представници релевантних министарстава и органа: мр Драган Атанасов, представник министарства надлежног за спорт, Оливера Зечевић, представница Министарства унутрашњих послова, Зоран Сретеновић, представник школских управа, др Ивана Стевановић, директорка Института

¹ Српски атлетски савез, Теквондо асоцијација Србије, Стрелачки савез Србије, Карате федерација Србије, Кошаркашки савез Србије, Одбојкашки савез Србије, Ватерполо савез Србије, Бициклички савез Србије, Стонотениски савез Србије, Џудо савез Србије, Кајакашки савез Србије, Пливачки савез Србије, Гимнастички савез Србије, Бадминтон савез Србије, Боксерски савез Србије, Фудбалски савез Србије, Рукометни савез Србије, Тениски савез Србије, Рагби савез Србије

за социолошка и криминолошка истраживања и Милена Голић Ружић, представница Центра за права детета.

Рад је настављен заступањем става да ревизија Општег протокола за заштиту деце од насиља и релевантне стратегије препознају спорт као важну област у превенцији. Дугогодишње заговарање резултирало је тиме да Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период 2020-2023. спорт препознаје као значајну област у превенцији насиља. У изради стратегије Ужички центар за права детета имао је запажену улогу као представник цивилног сектора. Коначно, у фебруару 2022. године, Влада Републике Србије је усвојила нови Општи протокол за заштиту деце од насиља, који се односи и на област спорта и предвиђа обавезу надлежног министарства да донесе свој посебни протокол.

Овај Протокол је настао у оквиру пројекта Београдске отворене школе [„Дијалог промена“](#), који се спроводи уз финансијску подршку Европске уније. Ставови и мишљења аутора изнети у овој публикацији не представљају званичне ставове Европске уније, ни Београдске отворене школе и за њих је искључиво одговоран Ужички центар за права детета.

Сви појмови који су у тексту употребљени у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА У СПОРТУ И СПОРТСКИМ АКТИВНОСТИМА

Садржај

1. Правни основ за усвајање Протокола.....	6
2. Предмет Протокола	7
3. Речи и термини који се употребљавају у Протоколу	8
4. Систем заштите деце од насиља у спорту	9
4.1. Принципи и вредности система заштите деце од насиља у спорту.....	9
4.2. Обавезност примене Протокола.....	10
4.3. Непосредна примена Протокола и општи акт организације	10
4.4. Организација заштите	11
4.5. Лице за заштиту деце од насиља	11
4.6. Тим за заштиту од насиља	12
4.7. Тим за унапређење заштите деце од насиља на нивоу савеза	13
4.8. Група министарства надлежног за спорт за унапређење заштите деце од насиља	14
4.9. Прекршајна одговорност	15
5. Појмовна одређења насиља у спорту и забрањена поступања у односу на децу и обавеза информисања о истим.....	16
5.2. Одређење насиља	16
6. Превенција насиља	19
6.4. Правила у погледу преласка и поделе одговорности за безбедност детета родитеља и лица које ради у организацији	22
6.5. План заштите од насиља	23
6.6. Извештавање о заштити	23
6.7. Информисање о правилима понашања, недозвољеним поступањима и обавезама и правима у погледу заштите од насиља	23
7. Поступак заштите	27
7.1. Ситуација насиља између деце, од стране одрасле особе која је на било који начин укључена у рад организације/савеза или родитеља деце/особе укључене у бављење детета спортом према детету.....	27
7.2. Поступак заштите у случајевима када је дете/млади спортиста изложен насиљу или постоји сумња да је спортиста изложен насиљу од стране ОДРАСЛЕ особе која НИЈЕ лице које је укључено у активности организације	31
7.3. Санкције и мере које може да примени организација	32

7.4. Праћење реализације мера	33
7.5. Поступак по пријави савезу/министарству	33
8. Прелазне и завршне одредбе	33
9. Прилози.....	34
9.1. Прилог 1 - Образац белешке о догађају	34
9.2. Прилог 2 - Алгоритам поступка заштите	35

1. Правни основ за усвајање Протокола

- 1.1. Устав Републике Србије гарантује да деца уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости; деца су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребавања (члан 64. ст. 1. и 3.).
- 1.2. Конвенција о правима детета гарантује деци заштиту од насиља низом одредаба које се односе на заштиту од:
 - физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања (члан 19);
 - економског искоришћавања и обављања сваког посла који би могао да буде опасан или штетан по здравље, физички, душевни, морални или друштвени развој детета (члан 32);
 - свих облика сексуалног злостављања и искоришћавања (члан 34);
 - отмице и трговине децом (члан 35);
 - свих других облика искоришћавања, штетних по било који вид дететове добробити (члан 36);
 - нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања (члан 37).
- 1.3. Конвенција одређује и обавезу државе да обезбеди мере подршке за физички и психички опоравак детета - жртве насиља и социјалну реинтеграцију детета (члан 39).
- 1.4. Заштиту деци од насиља гарантују и други међународни документи, чиме се појачава заштита деце од свих облика насиља, злостављања и занемаривања.
- 1.5. Законом о спорту, у члану 4. предвиђено је да бављење спортом мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, у складу са природном средином и друштвеним окружењем, фер, толерантно, етички прихватљиво, одговорно, независно од злоупотреба и циљева који су супротни спортском духу и доступни свим грађанима под једнаким условима, без обзира на узраст, ниво физичких способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друго лично својство. Забрањена је свака непосредна и посредна дискриминација, укључујући и говор мржње, по било ком основу, спортиста, спортских стручњака, спортских организација и других лица учесника у систему спорта, на отворен или прикривен начин, а која се заснива на неком стварном или претпостављеном личном својству. У области спорта забрањена је свака врста злоупотреба, злостављања, дискриминације и насиља према деци.
- 1.6. Организације у области спорта и лица која обављају стручно-васпитни рад са децом у тим организацијама, као и сви чланови и запослени у организацијама у области спорта, нарочито ће промовисати равноправност међу децом и активно

се супротстављати свим врстама злоупотреба, злостављања, дискриминације и насиља. Закон предвиђа и да ближе услове о начинима препознавања облика злостављања, злоупотребе, дискриминације и насиља над децом из става 6. овог члана споразумно прописују министар, министар надлежан за унутрашње послове, министар надлежан за правосуђе и министар надлежан за здравље.

- 1.7. Општи протокол за заштиту деце од насиља предвиђа да надлежна министарства, међу којима је министарство надлежно за спорт, усвоје посебне протоколе којима се уређују интерни поступци у оквиру система и установа, односно организације у систему.
- 1.8. Општи протокол за заштиту деце од насиља, Посебни протокол за заштиту деце од насиља и Правилник о ближим условима о начинима препознавања облика злостављања, злоупотребе, дискриминације и насиља над децом представљају целину прописа који се примењују у спорту ради заштите деце.
- 1.9. Приручник за примену Посебног протокола за заштиту деце од насиља у спорту пружа стручна знања о томе како да у појединим фаза заштите спортски радници и друга лица која учествују у раду организације пруже заштиту и подршку деци.

2. Предмет Протокола

- 2.1. Овим протоколом уређују се систем заштите деце од насиља, дефинише појам насиља, превентивне активности и поступак заштите од насиља које је пријављено или уочено.
- 2.2. Протокол се односи на сву децу чија је добробит угрожена, односно децу у непосредној или животној опасности, децу за коју је доказано или за коју се сумња да су жртве насиља и децу за коју се сматра да су у ризику од насиља, у свим ситуацијама у спорту и ван њега када су деца укључена у спортске активности организација, а организација сазна за насиље које се догодило или се догађа.
- 2.3. Протокол се не односи на обавезе организација у погледу противпожарне заштите и безбедности просторија у којима деца тренирају, а коју организације обезбеђују у складу са законом. Протокол се не односи ни на техничку опремљеност просторија и опрему у којима се ради, реквизите и слично, спречавање допинга и лоших тренажних пракси, а која безбедност и заштита се обезбеђује у складу са правилима савеза. Правилник се не односи на безбедност деце у саобраћају. Протокол се не односи на активности које се одвијају у систему школског спорта на који се односе прописи за систем образовања и васпитања

3. Речи и термини који се употребљавају у Протоколу

- 3.1. Речи и термини које се користе у овом Протоколу имају следеће значење
- 3.2. Спортиста – лице које се сматра спортистом у складу са законом
- 3.3. Дете или малолетни спортиста – особа млађа од 18 година која се бави спортом на организован начин у оквиру спортске организације
- 3.4. Лица која учествују у раду организације/савеза/организатора такмичења је лице које је од стране организације, савеза или организатора такмичења ангажовано по основу уговора о раду, уговора о делу, ауторског уговора, уговора о волонтирању да обавља или обави неку активност, чак и организацију и када активност није спортског карактера (одржавање чистоће, превоз, извештавање, безбедност, административни послови, истраживање и слично). Сматра се да лице учествује у раду и када је укључено у рад организације/савеза/организатора такмичења преко другог правног лица, предузетника, агенције, државног органа које има правни основ сарадње са /савезом/организаторима такмичења. Основ сарадње не мора бити у писаном облику.
- 3.5. Насиље – сви облици понашања који су овим документом или другим законским или подзаконским актом одређени као насиље
- 3.6. Лице за заштиту од насиља – лице које има надлежности у организацији или савезу, дефинисане су овим Протоколом
- 3.7. Тим за заштиту од насиља – група лица која има надлежности у организацији или савезу које су дефинисане овим протоколом
- 3.8. Тим за унапређење заштите од насиља – тим при савезу који има надлежности дефинисане овим протоколом
- 3.9. Група за унапређење заштите од насиља - организациона јединица министарства надлежног за спорт која обавља послове предвиђене овим протоколом
- 3.10. Организација је спортска организација, осим ако је у тексту означено другачије
- 3.11. Савез је спортски савез, осим ако је у тексту означено другачије
- 3.12. Превентивне активности – скуп активности које се предузимају ради стварања пријатне атмосфере за тренирање и обезбеђивања услова да до насиља долази што ређе и да се оно успешно санкционише и отклони
- 3.13. Поступак заштите – поступак који је дефинисан овим Протоколом. Савези могу примењивати комплементарно и поступке у складу са међународним препорукама

4. Систем заштите деце од насиља у спорту

4.1. Принципи и вредности система заштите деце од насиља у спорту

- 4.1.1. **Право на живот, опстанак и развој детета** подразумева право без чијег остваривања не би било могуће говорити ни о једном другом праву, а његово поштовање осигурава квалитет бриге о деци, њихове заштите, подстицања и унапређења развоја.
- 4.1.2. **Недискриминација** подразумева да се Протокол односи на сву децу, без дискриминације која се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, полним карактеристикама, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, имовном стању, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама, професији и другим обележјима друштвеног положаја, активностима, израженом мишљењу или уверењу дететових родитеља, односно старатеља и чланова породице детета, као и другим личним својствима детета и чланова његове породице.
- 4.1.3. **Најбољи интерес детета** је од превасходног значаја у свим активностима које се тичу деце, односно подразумева да интерес детета има предност над интересом родитеља, односно старатеља, установе, институције или заједнице, у ситуацијама када се ови интереси разликују од интереса детета.
- 4.1.4. **Партиципација детета** подразумева да дете има право да добије све потребне информације у прилагођеном облику и на прилагођен начин, право на слободно изражавање свога мишљења и право да се оно узме у обзир у свим стварима и поступцима који га се непосредно тичу, у зависности од узраста детета, сазнајних, емоционалних, социјалних способности.
- 4.1.5. Систем заштите деце од насиља у спорту базиран је и на свим принципима Закона о спорту.
- 4.1.6. Систем заштите деце од насиља у спорту примењује принцип нулте толеранције на насиље у спорту.
- 4.1.7. Током поступка заштите, строго се поштује право на приватност и поверљивост свих учесника. Бројеви телефона се такође сматрају поверљивим и не смеју се давати трећим лицима.
- 4.1.8. Пристанак детета млађег од 14 година да се његови подаци поделе сматра се правно неважећим (као да није дат).
- 4.1.9. Језик који се користи и понашање прилагодити на начин да се сви осећају безбедно, подржано, уважено, добродошло и равноправно.

4.2. Обавезност примене Протокола

- 4.2.1. Протокол обавезује све организације у области спорта (у даљем тексту: организације) и удружења која циљеве и садржаје свог рада остварују у области спорта и сва лица која учествују у раду тих организација без обзира на основ по којем су лица повезана са организацијом.
- 4.2.2. Протокол обавезује све спортске савезе и Спортски савез Србије, судијске асоцијације и друге савезе и асоцијације које циљеве и садржаје свог рада остварују у области спорта (у даљем тексту: савез), и лица која учествују у њиховом раду без обзира на основ по којем су лица повезана са савезом.
- 4.2.3. Протокол обавезује и организатора спортског такмичења када организатор такмичења није спортска организација или савез, и лица која учествују у његовом раду без обзира на основ по којем су повезана са организатором такмичења, осим образовних установа као организатора такмичења.
- 4.2.4. Протокол се примењује и у случају организованог довођења деце на спортска такмичења, као посматрача ако је организатор довођења организација или савез.

4.3. Непосредна примена Протокола и општи акт организације

- 4.3.1. Организација која има мање од 30 деце укључене у спортске активности поступа непосредно на основу овог протокола и општег акта савеза о безбедности и заштити деце.
- 4.3.2. Свака организација која има више од 30 деце укључене у спортске активности дужна је да има свој општи акт којим уређује заштиту деце од насиља, а на основу закона и овог протокола и другим политикама заштите по којима савез поступа.
- 4.3.3. Организација која има више од 30 деце укључене у спортске активности поступа на основу овог протокола када није усвојила општи акт.
- 4.3.4. Општим актом се ближе уређује организација послова заштите од насиља, израда и реализација планова и извештаја.
- 4.3.5. Препознавање насиља врши се на основу подзаконског акта који уређује ближе услове о начинима препознавања облика злостављања, злоупотребе, дискриминације и насиља над децом и других дефиниција нежељених поступања садржаних у законима Републике Србије и другим актима по којима савез, односно организација, поступа. До усвајања предметног подзаконског акта организације могу да у сврху препознавања користе дефиниције дате у протоколу.
- 4.3.6. Када активности са децом организује непосредно савез, све обавезе организације се, сходно, примењују од стране савеза.

4.4.Организација заштите

- 4.4.1. Свака организација има лице за заштиту деце од насиља.
- 4.4.2. Организација која има више од 30 деце укључене у спортске активности има Тим за заштиту деце од насиља.
- 4.4.3. Организација која има мање од 30 деце укључене у спортске активности може имати Тим за заштиту деце од насиља.
- 4.4.4. Сваки савез на националном нивоу, а по потреби и на регионалном, и нивоу јединице локалне самоуправе има Тим за унапређење заштите деце од насиља.
- 4.4.5. Сваки организатор такмичења дужан је да током такмичења има формиран посебан Тим за заштиту деце од насиља током такмичења. Када је организатор такмичења има тим за заштиту деце од насиља, који може вршити и послове заштите током такмичења.
- 4.4.6. Министарство надлежно за област спорта има групу за унапређење заштите деце од насиља. Министарство може пренети на јединице локалне самоуправе поједина овлашћења групе.

4.5. Лице за заштиту деце од насиља

- 4.5.1. Лице за заштиту деце од насиља обавља следеће активности:
 - Координише рад тима када у организацији постоји тим за заштиту и одговоран је за рад тима;
 - Стара се о редовном информисању о заштити лица укључених у активности организације, родитеља и деце;
 - Стара се о евиденцији предузетих активности;
 - Припрема планове и извештаје у вези са заштитом од насиља;
 - Обрађује пријаве и организује интерне и екстерне консултације и координише заштиту;
 - Комуницира и сарађује са трећим лицима, надлежним органима и родитељима поводом ситуација насиља;
 - Сарађује са локалном самоуправом и другим учесницима у систему заштите на нивоу локалне самоуправе, савезом и министарством;
 - Организује друге превентивне активности;
 - Даје предлоге за унапређење заштите деце и стара се о реализацији активности које су планиране;
 - Врши проверу знања лица која треба да буду ангажована по уговору за рад са децом.
 - Обавља и све друге активности које су потребне а нису овим протоколом или општим актом организације поверене другом учеснику у систему заштите.

- 4.5.2. Национални грански савез пружа подршку лицу у организацији и реализацији надлежности. Национални савез може одлуком пренети пружање подршке на регионални или савез на нивоу јединице локалне самоуправе.

4.6. Тим за заштиту од насиља

- 4.6.1. Тим за заштиту од насиља обавља следеће активности:
- Стара се о редовном информисању ангажованих лица, родитеља и деце о заштити;
 - Стара се евиденцији предузетих активности;
 - Припрема планове и извештаје у вези са заштитом од насиља;
 - Обрађује пријаве и организује интерне и екстерне консултације и координише заштиту;
 - Комуницира и сарађује са трећим лицима, надлежним органима и родитељима поводом ситуација насиља;
 - Сарађује са локалном самоуправом и другим учесницима у систему заштите на нивоу локалне самоуправе, савезом и министарством;
 - Организује друге превентивне активности;
 - Даје предлоге за унапређење заштите деце и стара се о реализацији планираних активности;
 - Врши проверу знања лица која треба да буду ангажована по уговору за рад са децом;
 - Обавља и све друге активности које су потребне а нису овим протоколом или општим актом организације поверене другом учеснику у систему заштите.
- 4.6.2. Тим има најмање три члана из организације. Тим може бити допуњен једним родитељем и другим лицима по процени организације.
- 4.6.3. Састав тима, начин предлагања и избора уређују се општим актом организације.
- 4.6.4. Када организација нема општи акт, лица именује одговорна особа непосредно на основу протокола у консултацији са родитељима.
- 4.6.5. Одлуком о именовању лица за заштиту деце од насиља именује се и лице које мења лице за заштиту деце од насиља у случају одсутности или спречености овог лица да обавља послове из овог протокола.
- 4.6.6. Када постоји тим, сви његови чланови који су из организације мењају лице одговорно за заштиту од насиља у случају одсутности или спречености овог лица, а радом тима координише члан тима по договору чланова.
- 4.6.7. Надлежности тима се обављају у међусобном договору чланова тима који су из организације.
- 4.6.8. Одлуком којом се именују чланови тима се одређује између чланова тима, лице за заштиту деце од насиља које координише радом тима и одговоран је за рад тима према трећим лицима.

- 4.6.9. Тим може да задужи једног члана тима за координацију поступка заштите од насиља једне конкретне пријаве насиља. У том случају, пријавилац насиља се обавештава о томе са којим лицем може непосредно да сарађује у поступку заштите.
- 4.6.10. Уговор о раду или други уговор којим је ангажовано лице, односно члан тима, садржи обавезе и одговорности лица, односно члана тима.
- 4.6.11. Неиспуњавање обавеза и одговорности лица, односно члана тима, представља повреду радне обавезе због које се у складу са законом којим се уређује рад може отказати уговор о раду.
- 4.6.12. Неиспуњавање обавеза лица, односно члана тима који је ангажован у организацији по другом правном основу, основ је за раскид уговора којим је ангажовано.

4.7. Тим за унапређење заштите деце од насиља на нивоу савеза

- 4.7.1. Сваки савез именује Тим за унапређење заштите деце од насиља најмање на националном нивоу, а по потреби, у зависности од величине савеза и на нивоу регионалних, односно савеза локалне самоуправе. Сваки савез доноси своју одлуку о мрежи тимова за унапређење заштите деце од насиља.

Одлуком о формирању тима уређује се, број чланова, опис послова тима у оквиру активности које уређује овај Протокол, а када има више тимова и подела послова, координација и надзор. Чланови тимова не морају бити запослени у савезу.

- 4.7.2. Тим обавља следеће активности:

- Припрема моделе општих аката организација и организатора такмичења, информација, уговорних одредаба, промотивног материјала за потребе својих чланица.
- Обрађује информације из извештаја организација и самог савеза и на основу њих креира планове за унапређење система заштите.
- Подстиче превентивне активности организација финансирањем, фацититацијом сарадње и на друге начине.
- Предлаже органима управљања у складу са статутом и другим општим актима доношење одлука, односно друге активности, у циљу унапређења система заштите.
- Стара се о редовним едукацијама, одржавању и подизању капацитета лица која раде са децом и на пословима заштите од насиља у савезу и организацијама.
- Стара се о редовном унапређивању литературе и информација ради одржавању и подизању капацитета лица која су ангажована на раду са децом и на пословима заштите деце од насиља.
- Пружа непосредну подршку у раду лицу или тиму за заштиту од насиља када му се обратe.

- Врши стручни надзор над радом тима најмање једном у четири године и у том надзору издаје упутства за унапређење рада.
 - Члан тима који је у периоду од две године пружао непосредну подршку некој организацији не може вршити стручни надзор за исти период те организације.
 - Стручни надзор се може вршити и на захтев одговорног лица у организацији, односно образложени предлог трећег лица.
 - Тим има обавезу да поступи по позиву одговорног лица.
 - У случају неодрживања на позив, одговорно лице организације се може обратити непосредно председнику савеза који може наложити поступање по позиву предузети друге радње из своје надлежности.
 - Тим има обавезу да треће лице које захтева надзор обавести писаним путем о разлозима одбијања у року од 15 дана од дана пријема захтева.
 - Лице које се обратило за надзор може се по пријему образложења обратити са захтевом председнику савеза који доноси коначну одлуку о томе да ли ће се поступити по захтеву или не, о чему у року од 15 дана обавештава и тим и подносиоца захтева.
 - Ова одлука је коначна. Ова одлука нема карактер одлуке у управном поступку и против ње се не може покренути управни спор.
 - Стручни надзор над радом организација на заштити деце подразумева увид у планове и извештаје и евалуација знања лица за заштиту и евалуација поступака заштите у смислу целисходности и ефикасности мера. Савез организацијама даје препоруке за унапређење након реализованог стручног надзора
- Савез може оптирати да формира и тим за заштиту деце од насиља, а којем тиму се могу непосредно подносити пријаве у вези са насиљем. У том случају, на рад тима се сходно томе примењују одредбе које се односе на тим за заштиту деце на нивоу организације.

4.8. Група министарства надлежног за спорт за унапређење заштите деце од насиља

4.8.1. Министар образује групу за унапређење заштите деце од насиља.

4.8.2. Групу чине два лица запослена у министарству надлежном за спорт и један начелник.

4.8.3. Послови које обавља група:

- помаже савезима и организацијама у обављању послова заштите деце од насиља;
- може покренути поступак управног надзора рада организација и савеза;

- обавља стручни надзор над радом савеза у смислу заштите деце према плану надзора;
- обавља и непосредну подршку и стручни надзор организација које нису чланице савеза;
- подстиче сарадњу и размену искустава на националном и међународном нивоу;
- усклађује праксе;
- брине се о едукацији лица која раде са децом;
- спроводи периодичне евалуације система, најмање једном у четири године;
- проводи истраживања.

4.9. Прекршајна одговорност

4.9.1 Чланом 175. Закона о спорту дефинисана је прекршајна одговорност за спортску организацију која прекрши забрану злоупотребе, злостављања, дискриминације и насиља над децом (члан 4. став 6 Закона о спорту);

4.9.2. Сматраће се да овај прекршај постоји ако годину дана након примене овог протокола:

- организација нема лице за заштиту деце о насиља или тим у складу са овим Протоколом;
- лице, односно чланови тима, нису прошли предвиђене обуке према плану обуке;
- организација није информисала децу и родитеље и друга лица у складу са овим протоколом;
- организација није спровела поступак заштите у складу са овим протоколом, када је дошло до насиља у односу на дете.

4.9.3. Организација може бити ослобођена прекршајне одговорности или јој може бити умањена казна у случају када је деце доживело насиље, а организација јесте предузела све активности у складу са овим Протоколом.

5. Појмовна одређења насиља у спорту и забрањена поступања у односу на децу и обавеза информисања о ИСТИМ

5.1. Забрањена поступања и обавеза информисања о истим

- 5.1.1. Забрањено је децу излагати спортским активностима и физичким вежбањима која могу да угрозе или погоршају њихово здравствено стање или да негативно утичу на психосоцијални и моторички развој или образовање.
- 5.1.1. Прелазак малолетног спортисте у домаћу спортску организацију изван места његовог пребивалишта није дозвољен, осим ако је прелазак одобрен од стране надлежног националног гранског спортског савеза у складу са критеријумима и у поступку утврђеним спортским правилима.
- 5.1.2. Малолетни спортиста при закључењу и извршењу уговора о раду са спортском организацијом ужива посебну заштиту прописану законом којим се уређују услови за заснивање радног односа и рад лица млађих од 18 година
- 5.1.3. Уговор са спортистом који нема потпуну пословну способност може да се пуноважно закључи само уз писану сагласност оба родитеља, односно старатеља, оверену у складу са законом, а на основу претходно утврђене здравствене способности спортисте који нема потпуну пословну способност од стране надлежне здравствене службе или завода надлежног за спорт и медицину спорта.
- 5.1.4. Спортска организација дужна је да пре закључења уговора спортисту писано обавести о правима, обавезама и одговорностима у складу са законом.
- 5.1.5. Изјаву о приступању, односно учлањењу у спортско удружење за малолетно лице које није навршило 14 година даје малолетно лице уз претходну писану сагласност родитеља, односно старатеља.
- 5.1.6. Сви облици насиља, злостављања, злоупотреба, занемаривања и експлоатације деце (у даљем тексту: насиље), којима се угрожавају или повређују физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду права на живот, опстанак и развој детета.

5.2. Одређење насиља

- 5.1.7. Под насиљем у смислу овог Протокола сматра се свако понашање изван правила конкретног спорта које доводи до стварног или потенцијалног угрожавања дететовог живота, здравља, развоја, нарушавања физичког интегритета, психичког интегритета, односно достојанства.

5.1.8. Под понашањем се подразумева свако дело, односно физичка радња или пропуштање дужне радње и свака комуникација, формална и неформална, писана, усмена и знаковна, непосредна и посредована (електронским путем), краткотрајна, дуготрајна, једнократна или поновљена. Понашањем се сматра и прописивање правила којима се подстиче угрожавање дететовог живота, здравља, развоја, нарушавања физичког интегритета, психичког интегритета, односно достојанства; неприкладно или наметљиво фотографисање или неодговарајуће употребе записа од стране било ког лица.

5.1.9. Следећа понашања се сматрају насиљем

- Употреба физичке силе изван правила спорта и други поступци који наруше или могу нарушити дететов физички интегритет, здравље или развој и то: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, габање, напад и претња оружјем, тровање, паљење, посипање врућом или леденом водом, ускраћивање хране, воде или сна; телесно кажњавање или друге форме физичког кажњавања; терање на високо ризичне активности у екстремним условима који су довели или могу довести до повреде; коришћење додатних и непримерених физичких вежби као казне; захтевање од спортисте да учествује на такмичењу без обзира на повреду; недозвољавање адекватног одмора, упућивање, навођење или приморавање на коришћење допинга и супстанци за побољшање постигнућа; увођење режима исхране који су довели или могу довести до поремећаја исхране као што је анорексија или других здравствених проблема.

- Понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног интегритета и здравља или развоја и достојанства детета - спортисте и то: вређање и омаловажавање посебно на основу: полних и родних разлика, порекла, социјалног статуса, степена образовања, спортског постигнућа, националне и верске припадности, етикетирање, игнорисање, уцењивање, називање погрдним именима, оговарање, подсмевање, исмевање, изнуђивање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања, као и други облици непријатељског понашања, притисак да се постижу бољи резултати који нису у складу са општеприхваћеним тренажним стандардима, односно нису у складу са психофизичким и развојним карактеристикама деце/младих спортиста у одређеном узрасту, обесхрабривање деце и младих да се баве спортским и рекреативним активностима или њихово удаљавање са ових активности, а посебно на основу: полних разлика, порекла, степена образовања, социјалног статуса, дотадашњег спортског постигнућа, националне и верске припадности, генетских предиспозиција;

- Физичко или психичко повређивање деце и младих из ритуалних разлога као што су: пријем у тим, прославе спортских успеха, кажњавање за недовољно добро постигнуће, улазак у групу повлашћенијих или успешнијих спортиста, одлазак из тима.

- Притисак на коришћење алкохола или дрога од стране тренера, управе или других спортиста, коришћење алкохола и дувана у просторијама које користе деца спортисти,

уношење алкохола или других опојних средстава у спортски објекат, превозно средство и други простор који користи спортиста.

- Подмићивање, манипулација лажним или делимичним информисањем о битним питањима и други поступци које доводи до пристанка детета на неку радњу или активност.

- Сексуално узнемиравање – ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича, додиривање (осим помагања и чувања у обучавању и/или извођењу било којег спортског елемента технике и тактике у било којој спортској грани), упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл.; навођење или приморавање детета-спортисте на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неконтактним активностима (излагање погледу, егзибиционизам и сл.); захтевање сексуалних односа као предуслова за одабир у тим или давање друге привилегије; деградирајући сексуални ритуали иницијације и друге радње укључивања детета-спортисте у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, не прихватају и/или нису у стању да се са њом сагласе а и која има за циљ да пружи уживање или задовољи потребе друге особе. Угрожавање развоја секундарних полних карактеристика и биолошког родног идентитета деце и младих зарад бољег спортског постигнућа, укључујући: ревидирање здраве исхране, узимање фармаколошких супстанци, допинга, алкохола, наркотичких средстава, оперативних захвата (уградња имплантата) малолетним лицима зарад бољих спортских постигнућа, указивање на сексуалне и полне карактеристике малолетног спортисте (било позитивним или негативним коментарима).

- Укључивање детета у непримерен тренажни процес и такмичарске активности, где се под непримереним тренажним процесом и такмичарским активностима подразумева такмичење односно тренажни процес који доводи до дисфункције организма услед физичких и психичких напора, односно социјалних притисака, у оквиру тренажног процеса и такмичарске активности, који нису адекватно дозирани на тренутне функционалне могућности спортисте односно развојне карактеристике детета и младог спортисте, нити је планирана периодизација која је усклађена са школским обавезама деце и младих, неусклађеност тренажних активности са школским обавезама, неадекватни услови за спровођење тренажног процеса и такмичарске активности које могу довести до угрожавања здравља деце и младих спортиста, притисак да се постижу бољи резултати који нису у складу са општеприхваћеним тренажним стандардима, односно нису у складу са психофизичким и развојним карактеристикама деце/младих спортиста у одређеном узрасту. Под занемаривањем детета у смислу овог Протокола подразумева се пропуштање особе којој је дете поверено на одговорност (тренера и другог лица одговорног за дете у краћем или дужем временском периоду) да обезбеди развој детета у свим областима: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова, што може, са великом вероватноћом, нарушити или нарушава дететово здравље или физички, психички, емотивни, духовни, морални или друштвени развој.

- Високоризични рад у екстремним условима, дисциплиновање или кажњавање непримереним додатним оптерећењем, такмичења и тренинге спортиста – реконвалесцената након недовољно санираних повреда и ускраћивање неопходног времена за одмор и опоравак након вежбања.
- Пропусти у обављању правилног надзора – да се обезбеди минималан ниво неге, физичке или емоционалне, што узрокује штету или дозвољава и доприноси настанку штете, или ствара непосредну опасност од повреде.
- Насилна поступања која имају елемент експлоатације детета, било да је реч о радној, сексуалној, експлоатацији талента или друге експлоатације детета/младог спортисте.
- Понашања која изазивају осећај небезбедности и угрожености као што су:
 - бацање, на спортски терен или у гледалиште, предмета који могу да угрозе живот, физички интегритет лица или имовину;
 - изазивање мржње или нетрпељивости (националне, верске, расне, полне и др.);
 - уништавање спортског објекта, опреме, уређаја и инсталација на спортском објекту на коме се одржава спортско такмичење;
 - неовлашћени улазак на спортски терен;
 - уношење пиротехничких средстава и других предмета и средстава којима може да се угрози безбедност учесника спортске приредбе или омета њен ток, као и коришћење истих;
 - неовлашћени улазак у део гледалишта спортског објекта који је намењен противничким навијачима.
- Друга понашања дефинисана као насиље законском, подзаконским актима и другим прописима укључујући и међународне, а која су подобна да изазову последице дефинисане тачком 5.2.1.

6. Превенција насиља

6.1. Превентивне активности

- 6.1.1. Превентивне активности су све активности које имају за циљ стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, у коме се смањује вероватноћа да се догоди насиље над децом.
- 6.1.2. У превентивне активности спадају и:
 - избор лица која раде непосредно са децом;
 - јасно уређење начина опхођења са децом односно правила понашања у организацији;
 - правила преласка ризика, односно одговорности за децу;

- планирање активности унапређења заштите и извештавање о активностима и покренутим поступцима;
- евалуација система заштите;
- информисање учесника;
- едукације, односно други вид подизања капацитета и подршке и оснаживања свих учесника;
-

6.2. Правила избора лица која раде са децом

6.2.1. Свако лице које се ангажује на пословима/активностима који обухватају непосредан рад са децом мора да испуњава следеће услове:

- да је спортски стручњак који има одговарајуће образовање у области физичког васпитања и спорта за рад са децом, у складу са законом којим се уређује спорт, односно страни држављанин са еквивалентним образовањем.
- да није осуђивано за кривична дела која се односе на децу, односно кривична дела са запређеном казном преко 10 година затвора, односно да се против њега не води кривични поступак или истрага за таква кривична дела.

6.2.2. Свако лице које жели да закључи уговор и испуњава услове, има обавезу да се упозна са својим одговорностима у погледу заштите деце пре закључивања уговора, а организација ће изврши проверу знања и информисаности непосредно пре закључења уговора.

6.2.3. Организације ће у поступку избора кандидата на јасан начин обавестити кандидате о овој обавези.

6.2.4. Потписивање уговора се може одложити или се од истог може одустати уколико лице не познаје своје обавезе. Одлуку о томе доноси овлашћено лице организације.

6.2.5. Проверу знања врши лице за заштиту деце од насиља.

6.2.6. И друга ангажована лица приликом закључивања уговора добијају као додатак уговору информацију о обавези заштите деце од насиља. Информација садржи најмање правила понашања у односу на децу и дефинисање недозвољених поступања односно насиља, информацију о обавези пријављивања, реаговање у случају насиља и схему реакције на насиље.

6.3. Правила понашања

6.3.1. Очекује се од свих учесника у спортским активностима да:

- поштују остале учеснике –децу, тренере, инструкторе, функционере, волонтере и родитеље, судије;

- придржавају се правила спорта и фер борбе;
- води рачуна о својим стварима, стварима које припадају другим учесницима, имовини организације и свих других са којима се ступа у контакт;
- поштују и сва друга правила која су договорена и са којима су упознати;
- прихватају одлуке судија;
- поштују постигнућа противника;
- дају приоритет добробити и сигурности учесника у односу на побољшање наступа-резултате;
- охрабрују учеснике да вреднују свој рад, а не само резултате;
- осигурају да све активности које организују одговарају узрасту, способности и искуству оних који учествују;
- изграђују односе засноване на узајамном поверењу и поштовању.

6.3.2. Од лица која раде непосредно са децом очекује се и да:

- не пуше, не пију алкохол нити злоупотребљавају психоактивне супстанце у присуству деце;
- јасно комуницирају са осталим ученицима;
- размењују савесно све релевантне медицинске информације о деци коју тренирају и то само са лицима која треба да буду информисана о њима;
- избегавају да проводе значајније време у раду насамо са децом/дететом;
- не возе децу саму у аутомобилу, без обзира на дужину путовања;
- не доводе децу у свој дом у склопу активности организације;
- када је нешто од наведеног неминовно, са тим мора бити унапред упознато одговорно лице организације и добијена писана (на папиру, у смс-у, имејлу) сагласност родитеља/старатеља детета;
- никада се не укључују и не охрабрују грубе или сексуално провокативне игре међу децом;
- не дозволе се или не иницирају неодговарајући додири у било ком облику;
- не дозволе деци да користе неприкладан језик, не користити такав језик када се ради са децом;
- не дају сексуално сугестивне коментаре у присуству деце ни када то звучи забавно (учесницима);
- не раде уместо деце за њих ствари личне природе коју могу сами да учине.

6.3.3. Приступ простору за пресвлачење се одвија по следећим правилима - одрасли неће улазити у купатила/простор за туширање и свлачионице у време када се деца пресвлаче пре или после тренинга и такмичења, нити у собе у којима деца спавају током кампова и сличних активности. Када је ипак неизбежно да уђу, то ће урадити у пратњи друге одрасле особе, а сасвим изузетно у случају нужне одбране или крајње нужде сам.

6.3.4. Фотографисање и сликање се одвија по следећим правилима:

- Пре ситуације у којој организација жели да направи видео или аудио запис, затражиће писани пристанак и деце (старије од 10 година) и њихових родитеља/старатеља пре снимања фотографија или видео активности и објављивање такве слике или снимка.

- У тексту сагласности се јасно наводи ко и за коју сврху може снимати дете.

- Организација може узети такву сагласност и на почетку активности деце у организацији ако постоји потреба за редовним бележењем активности.

- Бележење активности ће увек бити најављено као општа могућност или појединачни догађај.

- Сликање се обавља у складу са примерима добре праксе и постојећим упутствима.

- Када се објављују слике деце, дете се идентификује само именом без навођења других идентификационих елемената.

6.4. Правила у погледу преласка и поделе одговорности за безбедност детета родитеља и лица које ради у организацији

6.4.1. У току активности организованих од стране организације, обавеза је организације да брине учесницима, а посебно у односу на децу која не могу да преузму пуну одговорност за себе.

6.4.2. Родитељи остају одговорни за добробит и понашање своје деце, односно могу одреди другог одраслог да преузме ту одговорност увек изван (непосредно пре и после) активности које организација организује.

6.4.3. Ако организатор активности захтева да родитељ/старатељ (или лице које он именује) буде присутно током активности, мора се унапред на јасан начин одредити у ком тренутку одговорност за децу прелази са родитеља на лице испред организатора и назад. Моменат преласка одговорности одређује организатор и о томе на јасан начин унапред обавештава родитеља/старатеља (лице које он именује). Када није могуће дати информације пре започињања активности, лице које је у име организатора одговорно за организацију конкретне активности даје упутства у том смислу свима на јасан начин.

6.5. План заштите од насиља

- 6.5.1. Превентивне активности се одвијају према **Плану заштите деце од насиља**.
- 6.5.2. Свака организација, односно савез, припрема план који је саставни део годишњег плана рада и усваја се у роковима за годишњи план рада.
- 6.5.3. Овај план садржи имена чланова тима за заштиту деце од насиља и план активности ради унапређења заштите деце.
- 6.5.4. Одговорно лице у организацији, односно спортском савезу, одговорно је и за припрему и за реализацију плана.
- 6.5.5. План предлаже лице за заштиту деце од насиља, односно тим за заштиту деце од насиља, и спроводе непосредно планиране активности.

6.6. Извештавање о заштити

- 6.6.1. Извештајем о спровођењу плана врши се праћење адекватности планираних и предузетих мера, укључујући и рокове поновне процене.
- 6.6.2. Извештај се усваја по поступку којим се усваја годишњи извештај о раду чији је саставни део.
- 6.6.3. Извештај садржи и податке о поступцима заштите који су реализовани, као и превентивних активностима које су организоване.
- 6.6.4. Свака организација може да ради евалуацију система према потреби.
- 6.6.5. Обавезну евалуацију ради министарство преко јединице за унапређење заштите деце од насиља у спорту најмање једном у четири године. Евалуација треба да обухвати и ставове деце и родитеља.

6.7. Информисање о правилима понашања, недозвољеним поступањима и обавезама и правима у погледу заштите од насиља

6.7.1. Информисање се врши на више начина:

- путем појединачних правних аката – приступница и уговор;
- путем огласне табле и на видним местима у просторијама организације, е мејлом;
- путем веб презентације и ФБ стране или на другој мрежи односно платформи;
- у непосредној комуникацији на начин предвиђен Протоколом.

6.7.2. Писана информација уз приступницу или уговор

- Информације су садржане као прилог приступници или посебан део уговора којим је лице укључено у рад организације, односно уговора којим се ангажује друго правно лице, агенција или предузетник.
- Облици насиља могу бити дати као прилог уговора.
- Када у току активности детета или запосленог дође до промене кључних информација, оне се објављују на огласној табли, односно другим каналом комуникације у организацији (Фб страна други налог на мрежама и слично)
- Када су део приступнице, садрже обавезно информацију да се поступање које је супротно општим актима организације којима се деца штите од насиља, односно посебном протоколу и закону основ за искључење из спортских активности односно раскид уговора.

6.7.2.1 Спортски савез даје модел информације и уговорних одредаба и ажурира их и комуницира са организацијама у складу са променама у нормативном уређењу, односно, променама у пракси и стручним знањима.

6.7.2.2. Информације за децу треба да буду прилагођене узрасту детета којем се презентују.

6.7.2.3. Информације које се дају уз приступницу, односно уговор дају се у прилагођеној општој форми и у другим видовима писане комуникације.

6.7.3. Информисање у непосредној комуникацији

6.7.3.1. *Почетни састанак* се организује приликом приступања детета организацији, лице одговорно за заштиту од насиља у спорту /један од чланова тима, са тренером (неки од тренера односно лица која ће радити непосредно са дететом), дететом и родитељем, организује састанак на којем се презентују информације усменим путем и одговара на питања детета и родитеља.

Када у исто време више деце започиње активности, може се организовати групни састанак.

Пожељно је да састанку присуствују оба родитеља и друга лица (осим родитеља који ће активно учествовати у бављењу детета спортом.

6.7.3.2. *Периодични састанци* - сваких шест месеци држи се састанак са децом, по потреби и родитељима, и тренерима. Одлука са ким се држи састанак се доноси на основу учених и пријављених потреба. Овај састанак по форми може бити разговор, радионица, гостовање и друго.

6.7.3.3. *Ванредни састанци* - после пријаве сваког догађаја за који се процени да јесте насиље, обавеза је организације да на тему догађаја организује састанак/ радионицу или други вид рада са децом и/или родитељима тренерима и сл. на којем ће на пригодан начин бити

обрађена тема насиља пријаве. Састанак се организује најкасније у року од 30 дана од дана када је процењено да је пријављени догађај насиље.

Ванредни састанак се може организовати и када се у јавности разговара о неком догађају који представља насиље и када се то насиље није догодило у организацији.

Лице које организује састанак прави белешку о састанку и уноси је у годишњи извештај.

Спортске организације својим општим актом ближе уређују начин на који се организују састанци.

6.7.4. Садржај информације

Свака спортска организација има обавезу да информисе децу, родитеље, сва запослена и ангажована лица о следећем:

6.7.4.1. О забрани насиља

- У организацији постоји нулта толеранција на насиље према младом спортисти.
- Шта се сматра насиљем – општа дефиниција са прилогом у којем су примери поступања који су нарочито релевантни за тај поступак.
- Свако има право да се према њему опходи с поштовањем.
- Свако има обавезу да се према другим учесницима у спорту опходи са поштовањем.
- Сваки спортиста има право на приватност, па је забрањено свако сликање, снимање и објављивање сликаног и снимљеног материјала за које не постоји сагласност на било ком медију или показивање другим лицима.
- Свако има обавезу да се суздржава од уништавања имовине организације и других учесника у спорту.
- Свако има обавезу да се суздржава од насилних поступања према другим учесницима у спорту – младим спортистима, родитељима/старатељима, тренерима, другим одраслим лицима која раде са њима.

6.7.4.2. О обавези и праву пријављивања насиља

- Свако има право на заштиту од насиља и право да пријави насиље које је доживео.
- Свако има обавезу да пријави насиље које је видео или за које је сазнао.
- Насиље се може пријавити свакој особи из организације.
- Особа којој се пријави насиље дужна да пријаву пренесе лицу одговорном за заштиту деце од насиља.
- За реализацију заштите одговорно је лице организације, односно савеза.

6.7.4.3. О санкцијама у случају испољавања насиља

- У случају насилног понашања могу бити искључени из даљих спортских активности (или активности свог детета).
- Насилно понашање може бити основ за раскид уговора.

6.7.4.4. *О начину информисања о систему заштите од насиља*

- Све наведене информације морају бити истакнуте на огласној табли организације или другом пригодном месту.
- Све наведене информације доступне на ФБ стани или веб презентацији организације на следећем линку.
- Дужни су да учествују у едукацијама које се организују на тему заштите од насиља.
- Где су доступни име и контакт лица одговорног за заштиту деце од насиља/чланова тима.

6.7.4.5. *О поступку пријављивања*

- Пријављивање се врши сваком одраслом лицу у организацији.
- То лице је дужно да насиље пријави лицу задуженом за заштиту од насиља.
- Лице које је задужено за заштиту од насиља дужно је да их обавештава о току рада по пријави.
- Поступак заштите у организацији траје најдуже до осам дана и у случају да се са њиховом пријавом ништа није догодило или нису задовољни радом организације, може се поднети пријава непосредно спортском савезу (националном, регионалном или локалне самоуправе), путем имејла, са навођењем имејл адресе и лица које је у том тренутку надлежно за пријем пријаве.
- Може се обратити спортској инспекцији ако се сматра да организација не поступа у складу са обавезама из Протокола.
- Сазнање о насиљу које се видело или чуло, може се пријавити анонимно.
- Свако насиље за које се сматра да представља кривично, дело може се пријавити непосредно тужилаштву или полицији.

6.7.4.6. *О пожељним (етичким) понашањима*

Организација треба да упозна све учеснике и са тиме шта се сматра етичким понашањем у спорту и рекреативним активностима (у складу са етичким правилима Међународног олимпијског комитета и Европском кодексу спортске етике и политикама конкретног савеза)

6.7.5. Организација и савез могу организовати и друге превентивне активности које се планирају на основу предлога лица/тима и део су годишњег Плана заштите деце од насиља.

7. Поступак заштите

7.1. Ситуација насиља између деце, од стране одрасле особе која је на било који начин укључена у рад организације/савеза или родитеља деце/особе укључене у бављење детета спортом према детету

7.1.1. Поступак заштите када је насиље непосредно уочено

Када је насиље **непосредно уочено** од стране одраслог лица које ради послове у организацији, предузимају се следеће активности:

- Насиље се зауставља - присутно одрасло лице, само или уз помоћ других, зауставља насиље.
- Присутно одрасло лице, по потреби удаљава лице који је насилан са такмичења или тренинга. У случају да лице неће да се удаљи, позвати полицију.
- Уколико је насилно дете или тренер, родитељ спортског противника, обавештава се судија да тим више неће учествовати у том такмичењу док се лице које је насилно не удаљи.
- По потреби, позива се хитна медицинска помоћ или се детету / младом спортисти на други начин омогућује правовремена и адекватна медицинска нега.
- По потреби, позива се полиција уколико је неопходно ради обезбеђивања даље безбедности присутних, односно постоје чињенице које указују на то да је извршено кривично дело (туча са повредама, тешке телесне повреде, материјална штета већих размера и слично).
- Одмах по заустављању насиља и евентуалног позивање хитне помоћи и полиције, позива се лице за заштиту деце од насиља / члан тима, заменика лица и обавештава усмено о догађају.
- Обавештавају се родитељи деце учесника по потреби; родитељи учесника се обавезно обавештавају када је позвана полиција и/или хитна помоћ.
- Предузимају се активности на смиривању ситуације.

Чим је то могуће, без одлагања сачинити службену белешку коју ће у најкраћем могућем року проследити лицу за заштиту деце од насиља/заменику или тиму. Модел белешке дат је у прилогу број 1 Протокола.

Поступак се даље одвија према поступку када је насиље пријављено /није непосредно уочено до стране лица које ради у организацији.

7.1.2. Поступак заштите када је насиље пријављено, односно када постоји сумња (индиције, гласине) да се насиље догодило:

7.1.2.1. Подношење и пријем пријаве - насиље се може пријавити сваком одраслом лицу у организацији, усмено или писмено, односно анонимно преко мејла, остављањем притужбе

у просторијама организације и сл. Свако лице у спортској организацији дужно је да пријаву прими. Ако је пријава о насиљу поднета усмено, о томе ће бити сачињена службена белешка.

7.1.2.2. Пријава, службена белешка и сва документа која се односе на поступак сматрају се поверљивим и морају се чувати на такав начин да не буду доступни трећим лицима.

7.1.2.3. Пријава се писаним путем може, изузетно упутити и спортском савезу или министарству, и то, ако организација ништа не предузме по пријави у року од осам дана.

7.1.2.4. Поступање приликом пријема усмене пријаве од детета:

- осигурати да се дете осећа безбедно и сигурно;
- показати детету да се узима за озбиљно оно што говори;
- уверити дете да није оно криво за то што се догодило;
- водити рачуна о физичком контакту – можда га дете не жели и осетљиво је;
- бити искрен, објаснити да дете морати да каже неком другом да помогне, те да се наведено злостављање заустави;
- постављати само она питања која су неопходна ради добијања информација које су неопходне да се информација проследи лицу за заштиту деце;
- не давати обећања која не можете испунити (нпр. да нико неће сазнати);
- не постављати сугестивна питања.

7.1.2.5. Код подношења пријаве које није анонимна, подносилац се информише да поступак заштите траје најдуже осам дана и да има право, да у том року, по пријави буде одлучено. Ако организација не учини ништа у року од осам дана, подносиоцу се каже да се може обратити савезу, односно министарству, ако организација није чланица савеза (писана информација о томе мора бити доступна у организацији на веб презентацији и слично).

7.1.2.6. Лице сачињава службену белешку о пријему пријаве што је пре могуће након сазнања, користећи речи пријавиоца. Нарочито је важно да користи дететове речи када је дете извршило пријаву. Када одрасли пријављује насиље, сачинити, ако је могуће, белешку у њиховом присуству.

7.1.2.7. Уколико до запослених/ангажованих лица у организацији/савезу дођу гласине или они уоче чињенице које указују на сумњу да се насиље догодило или догађа дужни су да усмено или писмено о томе обавесте лице за заштиту деце. Ово обавештење има карактер пријаве и по њему се даље поступа као по пријави.

7.1.2.8. Пријава се у најкраћем могућем року упућује лицу за заштиту од насиља/тиму.

7.1.3. Прикупљање информација, процена развоја ситуације и покретање одговарајућих поступака

7.1.3.1. Процена да ли има елемената кривичног дела

По пријему пријаве /службене белешке, проверава се да ли она садржи елементе кривичног дела. Ако пријава у себи садржи елементе кривичног дела – туча са телесним повредама, сексуално злостављање, трговина или експлоатација детета, злоупотреба психоактивних супстанци, теже телесне повреде и сл., лице за заштиту деце од насиља ОДМАХ, БЕЗ ОДЛАГАЊА о томе обавештава и одговорно лице у организацији ради благовременог подношења кривичне пријаве против одраслог детета које је починило насиље а старије је од 14 година, односно пријаве надлежном центру за социјални рад када је дете млађе од 14 година. На исти начин се поступа када се у било ком моменту поступка дође до наведених сазнања.

7.1.3.2. Процена развоја ситуације

7.1.3.2.1. Организује се састанак са непосредним актерима и по потреби родитељима ради прикупљања потребних информација.

7.1.3.2.2. Организују се консултације са другим члановима тима, другим лицима у организацији, а по потреби и са локалним центром за социјални рад, школом коју похађају деца.

7.1.3.2.3. Информације се прикупљају ради процене развоја ситуације у смислу продужења или понављања насиља и предузимања даљих корака у поступку заштите. Информације се прикупљају само до нивоа потребног за доношење следеће одлуке и што краћем временском року, не дужем од три радна дана.

7.1.3.2.4. Сврха процене је да се утврди да ли постоје елементи кривичног дела (када то није очигледно) и потребе за заштиту деце изван организације или не. И које мере заштите и подршке је неопходно предузети у организацији

Процена укључује:

- - процену да се очекује да ће се ситуација поновити;
- - ко је све укључен у ситуацију, колико учесника;
- - колико је озбиљна повреда учињена, има ли елемената кривичног дела;
- - понашање учесника након догађаја – тензије нестале, тензије појачане и слично;
- - степен утврђености и извесности чињеница које су утврђене кроз разговор.

7.1.4. Извештај о ситуацији насиља

Лице за заштиту од насиља сачињава кратак извештај са најважнијим чињеницама и доставља га одговорном лицу са предлогом одлуке.

7.1.5. Одлуке о даљем поступању и мерама

Одлуку о даљем поступању и мерама доноси одговорно лице и одлука може бити:

7.1.5.1. Одлука о пријави ситуације изван организације

- Подношење неодложне пријаве полицији – када се процени да су неопходне неодложне мере у циљу заштите детета када се процењује да постоји непосредна опасност по живот и здравље детета. Ова пријава се подноси **одмах** након утврђивања потребе за неодложном интервенцијом (и пре доношења формалне одлуке, која се онда само констатује у писаној форми).
- Подношење кривичне пријаве јавном тужилаштву - уколико постоји сумња да је у односу на дете/младог спортисту или друго лице *учињено кривично дело*.
- Пријава центру за социјални рад- уколико постоји сумња да је у односу на дете/младог спортисту или друго лице *учињено кривично дело* ако је дете које је учинилац насиља млађе од 14 година (о томе се обавештава надлежни центар за социјални рад).
- Када се дошло до сазнања о насиљу у породици, пријава се подноси и тужилаштву и центру за социјални рад.
- Ситуација се може пријавити и школи ако се процени да би то било целисходно за децу учеснике (Школа може да допринесе мерама подршке.). Пријава школи се ради у обиму и на начин којим се штите приватност и поверљивост података.
- Пријава се подноси центру и у свим ситуацијама које нису посебно наведене у овом протоколу.

7.1.5.2. Одлука којом се констатује насиље и о предузимању заштитних мера у организацији

У овој одлуци се констатује да се насиље догодило, пријаве које су поднете и одређују заштите мере у организацији.

Ова одлука се доноси и онда када је закључено да ризик по дете није висок и претрпљено насиље **очигледно** не представља кривично дело, односно нису поднете пријаве из претходне тачке Протокола. Одлука о предузимању заштитних мера најмање садржи:

- констатацију да се насиље догодило, када, између кога и опис догађаја;
- активности подршке детету које је доживело насиље (које могу укључити и родитеље);
- меру санкционисања (дисциплинске мере), раскид уговора лица које је насилно и активности подршке детету које је било насилно;
- друге мере мирног решавања сукоба у најбољем интересу детета/младог спортисте – извињење, објава и слично;
- мере за превенирање поновне појаве насиља (организовање радионице, третмана, саветовања, едукације и сл.);
- рокове за праћење ефеката предузетих мера;
- именовање лица које је одговорно да сарађује са полицијом, тужилаштвом, школом и слично, у случају да се мерама предвиђа таква сарадња;

- коме се доставља одлука, информација да се подносилац пријаве може притужити савезу/министарству;
- образложење које садржи кратак опис разлога за доношење одлуке;
- информацију у одлуци да пријавилац може да поднесе пријаву савезу.

Подносилац пријаве се обавештава о одлуци у року од два радна дана од њеног доношења.

7.1.5.3. Одлука којом се констатује да сумње нису потврђене, односно, да се насиље није догодило

- Када се процењује да се пријављено насиље није догодило, доноси се одлука којом се констатује да се пријављено насиље није догодило.
- Ова одлука може садржати и одлуку о спровођењу одређеним превентивним активностима.
- Одлука садржи и информацију да пријавилац може да поднесе пријаву савезу.
- Подносилац пријаве се обавештава о одлуци у року од два радна дана од њеног доношења.

7.1.6. Спровођење одлука

7.1.6.1. Када је извршена пријава тужилаштву, полицији или центру за социјални рад, даље активности организације на заштити детета/младог спортисте треба да буду координисане са осталим надлежним органима уз активно учешће по њиховом позиву.

7.1.6.2. Спортска организације спроводи мере које садржи одлука у предвиђеним роковима.

7.2. Поступак заштите у случајевима када је дете/млади спортиста изложен насиљу или постоји сумња да је спортиста изложен насиљу од стране ОДРАСЛЕ особе која НИЈЕ лице које је укључено у активности организације

7.2.1. Када се овакво насиље догодило у просторијама које организација користи, поступак се одвија по корацима интервенције када је дете изложено насиљу или постоји сумња да је од стране ОДРАСЛОГ лица које је укључено у активности организације, изузев дела који се односи на радноправну односно уговорну одговорност тог лица у складу са правилима спортске организације.

7.2.2. Када се овакво насиље догодило изван просторија организације (просторија које организација користи), а организација има сазнања да се овакво насиље догодило, предузимају се следећи кораци:

- обављају се консултације унутар организације по потреби;
- у случају процене високог ризика за здравље и живот детета, пријава се подноси полицији;

- у случају сумње на кривично дело подноси се кривична пријава надлежном јавном тужилаштву и у случају насиља у породици;
- у случају да се процени да је било које дете угрожено, а није јасно коме треба пријавити, обавештава се центар за социјални рад;
- обавештава се родитељ о предузетим поднетим пријавама, осим уколико је пријављено насиље у породици (у том случају родитељи се не обавештавају).

7.2.3. Поступак заштите када се насиље догоди на спортском такмичењу/приредби

Када се насиље догоди током такмичења, ради заустављања насиља непосредно се примењују правила која важе за организацију тог такмичења. Обавеза је спортске организације да након самог такмичења примени поступак заштите као да је примљена пријава насиља и даље поступа у складу са поступком заштите.

7.3. Санкције и мере које може да примени организација

7.3.1. Санкције и мере које се наводе важе за све, осим када је наглашено да се односе само на поједина лица.

7.3.2. Санкције и мере се доносе у консултацији са децом, односно родитељима, односно лицима која су укључена у ситуацију кад год је то могуће. Циљ мера је да се ситуација поправи, штета санира, учесници осећају безбедно и радо наставе спортске активности.

7.3.3. Мере могу бити:

- Привремено удаљење са такмичења и или/тренинга у одређеном временском периоду.
- Одлука да се покрене поступак отказа уговора о раду, односно суспензија или премештај на друге послове, односно раскид уговора лица које је учинило насиље. По правили, ако је извесно да се насиље догодило, без обзира на кривичну квалификацију дела и даљу одговорност учиниоца уговор се може раскинути. Уколико није извесно да ли се насиље догодило, лице се суспендује или премести привремено на послове који не подразумевају непосредан рад са децом. Тело које лиценцира професионалце обавештава се о донетој одлуци.
- Мере додатне едукације, похађање инфо сесија, тренинга (на одређену тему) и друге активности ради промене понашања и подизања капацитета уз претњу санкцијом привременог или трајног удаљења из активности организација ако то не учини у остављеном року.
- Друге мере ресторативне правде као што је извињење, поправка, набавка нове ствари и слична мера до које се може доћи и у разговору са спортистима.

- Мере подршку детету које је било жртва насиља, у оквирима могућности организације или у договору са школом детета и другим специјализованим службама.

7.3.4. Мере опште превенције које ће се предузети ради превенирања појаве сличних неправилности или насилног понашања (састанци, разговори са стручним лицем и сл).

7.4. Праћење реализације мера

7.4.1. Када све мере буду реализоване, лице за заштиту деце од насиља саставља краћи извештај о реализацији мера који садржи податак о томе које мере су реализоване и када.

7.4.2. Ако лице/дете одбија меру, може се донети одлука о раскиду уговора/удаљењу са такмичења односно тренинга у неком временском периоду.

7.4.3. Реализоване мере се уносе у извештај о раду за текућу годину.

7.5. Поступак по пријави савезу/министарству

Савез, односно министарство, сходно примењују поступак за организације.

Поступак се завршава одлуком којом се налаже организацији да предузме неку од мера из своје надлежности. Уколико организација не поступи у остављеном року, подноси се пријава инспекцији. Савез може предузети и друге мере за које је овлашћен.

Када одлуку по пријављеном насиљу доноси савез, пријавилац се може притужити министарству.

8. Прелазне и завршне одредбе

8.1. Овај Протокол ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику, а примењује се годину дана од дана ступања на правну снагу.

8.2. Организације и савези су дужни да у периоду од годину дана едукују лице односно чланове тима за заштиту деце од насиља у спорту и припреме одговарајуће акте, одлуке и информације, односно анексе уговора и приступница у складу са овим протоколом.

9. Прилози

9.1. Прилог 1 – Образац белешке о догађају

Службена белешка садржи:

1. време и место пријема пријаве;
2. од кога се пријава прима;
3. опис догађаја;
4. лица која би могла имати важна сазнања;
5. констатација да је лицу дато обавештење да ће се одлуке о пријави донети у року од осам дана, а да се након тога, уколико не буде донета одлука или не буде задовољно истом одлуком може обратити савезу/министарству;
6. констатација да је пријавилац обавештен ком лицу се може обратити за даљи ток поступка, као и подаци о том лицу;
7. друга обавештења дата подносиоцу пријаве;
8. констатација да ли су звани родитељи или друго лице од поверења детета, и ако не, зашто не;
9. констатација да ли постоје белешке о насиљу у виду аудио или видео снимака, писаних доказа као што су поруке и сл;
10. име, презиме и потпис лица које је саставило белешку.

Копију службене белешке дати пријавиоцу у моменту састављања или чим пре је могуће.

9.2. Прилог 2 - Алгоритам поступка заштите

